

Kloosterpad in Friesland

In een oorkonde van 24 juli 1453 wordt een veilige handelsroute vastgelegd tussen Dokkum en klooster Klaarkamp in het noorden langs het klooster van Burgum in het midden en het klooster van Smalle Ee bij Drachten in het zuiden. Dat Kloosterpad ligt er nog steeds. Er zijn stukken pad die de middeleeuwse sfeer nog ademen. De reiziger kan zich daar pelgrim wanen, maar andere stukken zijn drukke verkeerswegen geworden. Het Kloosterpad voert langs middeleeuwse kerken die tot de mooiste van Friesland worden gerekend.

1 Dokkum, Hervormde kerk

De abdij van Dokkum is na de Hervorming in 1588 grotendeels afgebroken; de abdijtoren pas in 1834. De vlak daarbij staande laat-gotische parochiekerk is in het laatst van de zestiende eeuw met afbraakmateriaal van het klooster met een noordbeuk uitgebreid. Binnen heeft de kerk prachtig meubilair met rococo-snijwerk een vloer met renaissancezerken.

2 Dokkum, kerk van de Verenigde Christelijke Gemeente

Doopsgezinden en Remonstranten die elders fel vervolgd werden, konden in het verdraagzame Dokkum hun geloof uitoefenen. In 1798 verenigden zij zich. In 1852 lieten zij naar ontwerp van Thomas Romein een nieuwe kerk bouwen, van buiten maar ook inwendig een neo-classicistisch gebouw.

3 Dokkum, Rooms-katholieke kerk

De Rooms-katholieken lieten in 1871 een kerk naar ontwerp van de beroemde Petrus Cuypers bouwen. Het is een driebeukige kruisbasiliek geworden met houten en stenen gewelven en een 41 m hoge toren tussen transept en koor. Er worden relikwies van de martelaar Bonifatius bewaard.

4 Dokkum, processiepark en bedevaartkapel

Na de Hervorming leefde in de negentiende eeuw de Bonifatius-devotie even op, maar pas in 1925 kwam bij de door legenden omgeven Bonifatiusbron een ruim processiepark met veertien kruiswegstaties tot stand. In 1934 werd er een kapel in stoere romaanse trant voor liefst 2000 bedevaartgangers bij gebouwd.

5 Damwoude, de Hervormde kerk van Dantumawoude

De Benedictuskerk dateert uit de twaalfde eeuw.

Aan de zuidzijde heeft zij een gebogen muur van tufsteen met spaarvelden en een keperfries aan de bovenzijde. De zadeldaktoeren is jonger. Binnen is een rococokansel uit 1776 te vinden en op de muren zijn in 1599 cartouches met bijbelcitaten in de volkstaal geschilderd.

6 Damwoude, de Hervormde kerk van Murmerwoude

De Bonifatiuskerk is van omstreeks 1200 en behoort tot de vroegste van baksteen gebouwde kerken in Friesland.

7 Damwoude, de Hervormde kerk van Akkerwoude

In Akkerwoude heeft tot 1850 een kerk van tufsteen bestaan. In dat jaar kwam er een nieuwe neo-classicistische kerk. Het torentje is in de jaren-1920 vernieuwd.

8 Sybrandahuis, de Hervormde kerk

Het kerkje is omstreeks 1300 in een overgangsstijl van romano-gotiek en gotiek gebouwd. Er is nogal eens wat aan de kerk veranderd. Gebleven zijn onder meer een vroeg gotisch venster met originele tracering en een dichtgezette toegangspartij met prachtige profiellijsten.

9 Klooster Klaarkamp

De cisterciënzer abdij Klaarkamp is al vóór 1163 gesticht en had de naam te danken aan het Franse moederklooster Clairvaux. Slechts in museumcollecties zijn nog wat bescheiden sporen van het machtige klooster Klaarkamp te vinden. Op de plaats waar het klooster stond, heeft archeologisch onderzoek doen blijken dat het klooster een gigantische kruiskerk bezat. Het was een van de grootste kloosters van het noorden en vanuit Klaarkamp werden weer andere kloosters gesticht. Het had uithoven, zoals op Schiermonnikoog en in de Schierstins in Veenwouden.

10 Rinsumageest, de Hervormde kerk

Het koor en de daaronder gelegen crypte is het oudste gedeelte van de kerk; het dateert nog uit de elfde eeuw. De prachtig overwelfde ruimte is de enige crypte van het noorden. In de noordmuur zijn sporen te vinden van verschillende vensters en een aanbouw, misschien een zijbeuk. Aan de andere kant kwam in de late gotiek een tweede schip tot stand. Inwendig zijn de schepen met elkaar verbonden, met zware kolommen ertussen. De zadeldaktoeren is veel jonger.

11 Broeksterwoude, het doopmonument

Aan de Singel staat een in 1936 geplaatst monument ter herdenking van de eerste Nederlandse dopelingen in

1861 van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen.

Na de brug met het tolhuis heet de singel in groot contrast tot de vroomheid langs de route: de Goddeloze Singel. Het is een plaats omgeven door allerlei akelige verhalen en legenden.

12 Veenwouden, de Schierstins

De Schierstins is vermoedelijk in de veertiende eeuw als torenstins gebouwd. In 1439 is de toren uithof van klooster Klaarkamp. Waarschijnlijk hebben hier lekebroeders gewoond die de grondeigendommen van het klooster bewerkten. In de stins vinden thans culturele evenementen plaats.

13 Burgum, de Kruiskerk

De geschiedenis van de kerk is nauw verweven met die van het Barraconvent, het klooster van de reguliere kanunniken van Sint-Augustinus, dat ten noorden van de kerk lag. De romaanse kerk is van kort na 1100, maar werd later in romano-gotische stijl vergroot. Na de Hervorming in 1580 is het klooster ontmanteld. De in steen overwelfde kerk ademt een middeleeuwse sfeer.

14 Oudega, de Hervormde kerk

De aan Agatha gewijde kerk is in de vroege twaalfde eeuw van tufsteen gebouwd. De losstaande toren heeft een tufstenen bekleding en een bakstenen spits. Het koor is in gotische stijl in de veertiende eeuw vergroot. Binnen zijn kansel en herenbank uit de zeventiende en een indrukwekkende collectie rouwborden uit de achttiende eeuw. De gebrandschilderde glazen zijn van 1711.

15 Smalle Ee, het klooster

Het klooster is vóór 1250 door Benedictijnen gesticht op een hoge zandrug op de scheiding van gebieden met laag- en hoogveen. Het was een klooster voor mannen en vrouwen. Na ongeveer 1400 was het alleen vrouwenklooster van Benedictinessen. De kloosterstichting heeft een impuls aan het dunbevolkte gebied gegeven. Na de Hervorming is het klooster gesloopt en is het belang van Smalle Ee snel afgenomen.

Voor volledige informatie zij verwezen naar de gids: 'Kloosterpad. Een bedevaart in het oosten van Friesland' die is uitgegeven bij de Friese Pers Boekery B.V. te Leeuwarden. Voor f 18,50 verkrijgbaar bij boekhandelaar en bij de VVV-kantoren in Friesland. De rijk geïllustreerde gids bevat een complete route-beschrijving, de geschiedenis van het pad, de beschrijving van de monumenten, sagen en legenden, meditaties en overdenkingen.